

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: XIV. glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 14. in 15. avgusta v Trstu. — Tabori v turških časih. — Naša organizacija in nje namen. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravníštva. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Gospodarski program.

XIV. glavna skupščina

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“
dne 14. in 15. avgusta v Trstu.

(Konec.)

Iskreno pozdravljam tudi vse neučitelje, ki ste prišli danes na naš shod in s tem pokazali, da se zanimate za šolo in učiteljstvo. Prosim Vas, da tudi v prihodnje s paznim očesom zasledujete naše gibanje in nam ohranite svoje simpatije. Kličem Vam: dobro došli! (Živeli!)

Storiti moramo patriotično dolžnost in se spominjati s čutili globoke vdanosti in zvestobe našega premilostnega cesarja Franca Jožefa I. Slavni zbor vabim, da mu navdušeno zakličemo: Slava! Slava! Slava! (Gromoviti Slava-klici so zaorili po dvorani.)

Med zborovanjem sta došla Zavezina častna člana, p. i. gg. državni poslanec in deželni odbornik dr. Ivan Tavčar in župan ljubljanski in deželni poslanec Ivan Hribar. G. predsednik ju je tako-le pozdravil:

Slavni zbor! Prav posebno me veseli, da sta prišla tudi letos med nas naša častna člana, državni poslanec in deželni odbornik g. dr. Ivan Tavčar in župan ljubljanski, g. Ivan Hribar. Oba sta zvesta in odkritosrčna prijatelja naprednega in svobodomiselnega učiteljstva, naši krepki opori v trdem boju za stanovske pravice, vplivna pospeševalca v razvoju narodne prosvete, tvrda, neizprosna bojovnika za narodne pravice, neustrašena, neupogljiva voditelja nam naklonjene narodno napredne stranke; ona sta jez, ki branita slovenske pokrajine pred klerikalnim povodjem. Pozivljem slavni zbor, da jima zakličemo: Živela! (Dolgotrajni in navdušeni živioklici so se razlegali po dvorani, ki so bili jasna priča, kako zelo priljubljena sta ta dva vrla in velezaslužna slovenska prvoboritelja med naprednim jugoslovanskim učiteljstvom.)

Po predsednikovem nagovoru se je na predlog g. nadučitelja Porekarja z navdušenimi živioklici enoglasno sklenilo, da se odpošlje na cesarski dvor brzogovorni izraz vdanosti in zvestobe avstrijskega jug. učiteljstva, združenega v „Zavezi.“

Tabori v turških časih.

Metodična obravnava v 4. šol. letu. Referat učitelja A. Lenarčiča za okr. učiteljsko konferenco.

(Konec.)

c) Zveza.

Dozdaj smo že veliko slišali o Turkih. Odkod so prišli Turki? Iz Azije. Pojdi k zemljevidu in pokaži ta del suhe zemlje! Kje leži Carigrad? Ob Bosporu. Kaj je še danes? Glavno mesto Turčije. Pokaži, v katere dežele so hodili Turki plenit, morit in požigati! Kje so gorele grmade? Pokaži, kje leži Šmarna gora! Kdaj so se morali Slovenci bojevati s Turki? Kateri drugi narodi so tudi prišli iz Azije? Kaj več o Hunih? Razdejali so Emono. Kaj stoji danes tam, kjer je bila nekdanj Emona? Ljubljana.

Zapomnite si, da so tudi Turki oblegali Ljubljano in so požgali šentpetersko cerkev leta 1472. (napiše). Svoje šatore so imeli tam, kjer je dandanes novi del pokopališča. Od tu so jih Ljubljančanje pregnali in zato so potem še dolgo let na velikonočni ponedeljek imovitejši meščanje metali pomaranče, katere so otroci pobirali. Jedli so tudi in še zdaj jedo „alelujo“ v spomin, da niso imeli veliko jedi.

d) Shvatanje.

Zdaj bomo vse to, kar smo slišali o Turkih ponovili. — Najprej ponove boljši učenci in potem tudi slabiji vso

tvarino tako, kakor si jo morajo zapomniti. Ker pa ni mogoče vprašati vseh učencev, da bi vse ponovili, stavi učitelj vprašanja, na katera učenci odgovarjajo. Na ta način se more večina učencev vprašati.

e) Uporaba.

Vidite učenci, skoraj 200 let so nadlegovali Turki kristjanske dežele, veliko vasi, mest in trgov so požgali, veliko ljudi v sužnost odpeljali, mnogo jih pomorili. Nihče ni bil varen, njihovo imetje je bilo v vedni nevarnosti. Kristjani pa le niso obupali, zaupali so v Boga in konečno vendar „zadobili so zmage venec,“ kakor nam pravi pesmica, ki je koncu berilnega sestavka. Veliko dogodkov nam priča, kako hrabro so se obnašali kristjani, še celo mlade deklice. Tako se pripoveduje, da so prišli Turki nekoč na Skaručino (za Šmarno goro). Ljudje so bili večinoma na polju. Turki so vdrli v najlepšo hišo, kjer je bila sama pastarica doma. Ta se jih pa ni nič preveč ustrašila. Ker ji je rekel glavar, naj jim pokaže, kje imajo denar spravljene, jih je peljala v klet in je zaklenila za njimi težka vrata. Zdaj je stekla na polje po ljudi. Ti so prišli in so Turke polovili. Pred smrtjo ji je pa dal poglavar Turkov 1000 cekinov in zlat prstan, ker se je tako pogumno obnašala, dasiravno mora on zaradi nje poginiti.

Daljna uporaba bi bila kaka spisna naloga. —

Ta tvarina bi se lahko podavala tudi po takoimenovani metodi „bloss darstellender Unterricht.“ N. pr.: Kaj so si

Na to se je oglašil za besedo gosp. učitelj Štefan Ferluga, ki je zborovalce v imenu tržaškega učiteljstva tako-le pozdravil: Tu so tužne razmere in niso vas vsprejemali veseli zvoki glasbe. Ali prišla so vam nasproti naša sreca. Nismo vam potresali cvetk, niso vam zorna dekleta pripenjala šopkov. Ali na naši srčni gredici vam je vsklila dehteča cvetka — kolegijalne ljubavi naše. Utrgajte jo! (Viharen aplavz.) In ponesite seboj spomin, da ste bili bratje med brati! Srčno pozdravljeni torej, kolikor vas je prišlo od vseh strani. Vsem vam kličem: na zdar!

Predsednik je naznanil na to, da je češko-slovenski spolek v Pragi tudi letos naklonil zavezi 160 kron za dva mladeniška spisa.

G. Luznar je predlagal, naj skupščina izreče zahvalo spolku. (Sprejeto.)

Tajnik Šega je prečital dnevni red glavnemu zborovanju, kakor ga je določila delegacija.

Naša organizacija in nje namen.

Govoril pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ V. Strmšek.

Marsikomu zdi se morebiti čudno, da hočem tukaj razpravljati o potrebi in o pomenu naše organizacije, ko že ve vendar skoraj vsak priprosto delavec ceniti važnost stanovske organizacije. A kdor pomisli, koliko tovarišev in tovarišic se naši organizaciji popolnoma odteguje, kdor ve, koliko članov imamo samo na papirju in kdor primerja našo organizacijo z njenimi uspehi, uvidel bo pač tudi potrebo te razprave. Po mojem mnenju bi se naj take razprave ponavljale pogosto in to dotlej, da postanemo vsi učitelji in učiteljice zvesti, vztrajni in delavni člani vseh naših društev ter zavedni podporniki vseh naših podjetij. To postanemo pa le tedaj, če bo nam vsem jasno, kako nujno potrebna nam je organizacija.

postavljali ljudje v tistih časih in imamo še sedaj na mejah države, da so se uspešneje branili sovražnika? Trdnjave. Tudi tu pri nas na Kranjskem so delali ljudje nekake trdnjave, da so se lažje branili Turkov, katere so pa imenovali drugače. Kdo ve kako? Tabore. Kako so si pa naredili tabor? Okrog cerkve so postavili močan zid. Kaj so storili ljudje, ko so vdrli Turki v deželo? Skrili so se v tabor. Ali meniš, da so se vsi skrili v tabor? Žene in otroci. Kaj so pa še spravili v tabor? Živež in drugo premoženje. Kam so šli pa možje in mladeniči? Ti so pa odganjali Turke. — Kje so pa najraje delali tabore? Na kaki gori. Vedite, da niso vedno izpremenili cerkve v tabor, temveč tabore so tudi sami postavljali. Sezidali so močan stolp, v katerega so šli — učene: žene, otroci in stari ljudje. Kam so se pa postavili mladeniči in možje? Za obzidje. Da, katerega so sezidali okrog stolpa. Kaj so neki delale žene in otroci v taboru, ko so se možje bojevali? Molili so. Kaj so storili kristjani, kadar so Turke premagali? Boga so hvalili in veselili so se zmage. Kaj so pa v obratnem slučaju Turki naredili s kristjani? Pomorili so jih. Stare ljudi so trpinčili in morili, druge so odpeljali v sužnost. Dečke so pa vzgojili v turške vojake. Kako so imenovali te vojake? Janičarje. — Pazite dalje! Ali so še dandanes Turki? Da, v Turčiji. Kaj je glavno mesto Turčije? Carigrad. Kaj meniš, odkod so prišli Turki? Iz Azije. Kako pa veš, da so prišli iz Azije? Ker so

Skoraj vsaka stanovska zveza je nastala vsled težav in nedostatkov, ki so se v dotičnem stanu pojavili. Tako je bilo tudi pri nas. Ko se je z novim šolskim zakonom dala šoli čisto nova podlaga ter se ji odmeril tako obsežen delokrog, odkazala se je učiteljem tudi naloga, kateri po svoji takratni naobrazbi niso bili dorasli. Čutili so torej potrebo medsebojnega pogovora in pouka in učit. društva so rastla kot gobe po dežju. Nekatera taka društva so bila pa sicer tudi že popred.

Prva naša društva ustanovila so se torej v svrhu nadaljne naobrazbe učiteljev in so nekaj časa prav imenitno uspevala. Ko je pa prišlo vedno več učiteljev iz novodobnih učiteljskih in ko se je naša pedagoška literatura vedno višje in višje povspevala, pa take medsebojne naobrazbe ni bilo več toliko treba in naša društva so jela hirati.

In če bi se danes pri naših društvih razpravljale le učne slike in tista skromna znanstvena podavanja kot nekdanj, zaspala bi pač dobra polovica vseh naših društev. A vsled svoje višje naobrazbe shvatalo je učiteljstvo tudi vedno bolj svojo zvišeno nalogo in stavilo je svoji organizaciji višje cilje, koje zasleduje i danes z medsebojnimi razgovori poleg svoje nadaljne naobrazbe.

Mi učitelji tvorimo nekakšno izjemo med drugimi stanovci. Povsod, po knjigah in časopisih se pogosto razpravlja o vzvišenosti našega poklica in o važnosti naše naloge, slavi se nas kot prve in najimenitnejše pijonirje kulture, zahteva se od nas vsega mogočega znanja in vseh mogočnih spretnostij, nalaga se nam vsakovrstnih nalog, a ravna se z nami, kakor še s priprostim delavcem ne. Ta ima vsaj svoje določeno mesto v človeški družbi, a mi še tega nimamo. Vsakdo bi se že rad v nas zadiral, vsakdo bi nam rad prodajal svoje dobre svete in skoraj vsakdo se jezi nad nami, če se ne zadovoljimo z zadnjim kotičkom. Inteligenca nas navadno ne smatra enakopravnim, priprostemu ljudstvu smo previsoki tako nam je odmerjeno res neko izjemno stališče.

In kako se ceni naše delo? Koliko pa je ljudij, ki niso prepričani, da imamo mi najložje delo na svetu? In tega

tudi drugi divji narodi prišli od tam. Kateri namreč? Huni, Obri i. dr. Zapomnite si, da so prišli Turki v 15. stoletju v Evropo. L. 1453. so zavzeli Carigrad. Odtod so hodili morit in plenit po vseh deželah proti severu. V katere dežele torej? Na Kranjsko so prišli 24 krat. Ljubljano so oblegali l. 1472. in so požgali šentpetersko cerkev. — Zdaj pa mislite, kako so izvedeli kristjani, da prihajajo Turki, ko niso imeli v tistih časih še cest, tem manj pa železnic in brzojavov. Zažigali so grmade. Kje so zažigali grmade? Na visokih hribih? Zakaj na hribih? Da se je videlo daleč naokrog. Na visoke hribe so znosili grmade, poleg katerih je stala straža. Ko se je kje prikazal Turčin, — učenec: je straža zažgala grmado. Kdo je videl goreti grmado? Ljudje v obližju po dolinah in druga straža. Kaj je storila tudi ta? Zažgala je zopet grmado. Tako so ljudje po vsi deželi hkratu vedeli, da se bliža — Turek. Še zdaj se imenujejo nekateri hribi od tistikrat „Grmade.“ Kdo ve katerega imenovati? Zahodni vrh Šmarne gore. Na Šmarni gori videti je še dandanes tudi — tabor. Grmade so zažigali tudi na ljubljanskem Gradu, pri sv. Ahaciju in drugod. Kaj so storili ljudje, ko so videli goreti grmade? Poskrili so premoženje v tabor in se postavili sovražniku v bran. —

Vse drugo se obravnava tako, kakor je povedano spredaj. —

mnenja so gotovo tudi „merodajni krogi“, ki so nam odmerili tako „mastne plače.“

Kaj pa je z našimi pravicami? Mi, ki moramo druge vzgajati, mi, ki moramo biti vsem pravični, nimamo niti toliko pravic, kakor vsak drugi državljani, niti toliko ne, kakor kakšen zločinec!

Mi, ki naj vzgojimo trdne, samostalne značajo, ne smemo niti samostalno misliti, kaj šele delovati! Vsaka kretnja nam je predpisana, a če jo le količkaj po svoje zasučesh, si že hujskač in nemirnež, si že prekršil svoje predpise. V nas se samostalnost namenoma zatira. Kako se pa strinja vse to z našo, toli hvalisano in važno nalogo? Kako naj izvršujemo to svojo sveto nalogo, če se nam ne da v to potrebne pomoči in prostosti? Tu je veliko nesoglasje, ki se mora poravnati in to moremo doseči le mi sami potom svoje organizacije.

Očividno izvira to nesoglasje, to dejansko preziranje in to malenkostno nadziranje našega stanu iz predsodkov, ki so nastali iz spominov na učitelje stare dobe. Takrat je bil učitelj mežnar in organist, t. j. od cele fare odvisen hlapec in sedaj hoče biti gospod! Ni li to predrznost in baharija? Tako pač misli marsikdo ter nas gleda čez ramo.

Nekdaj je imel učitelj komaj po 400, 200, tudi samo po 100 K plače, zakaj bi ne bil zadovoljen, če se mu da sedaj po 800 K in več, tako mislijo „merodajni“, ki nam režejo naš kruh. Da imajo razni sluge skoraj večjo plačo kot mi važni činitelji kulture, jih nič ne moti. Da bi nas pa kedo primerjal z uradniki, ki nimajo niti višjih študij, niti težavnejšega dela, kot mi, tega pa ne smemo tirjati, bilo bi predrzno, saj se je z uradniki že tudi popred mnogo drugače ravnalo kot z nami.

Kako se moramo pritoževati proti sedajnemu disciplinarnemu redu, ki je vendar mnogo boljši od prejšnjega, ko je že vsak župnik lahko discipliniral „svojega“ učitelja.

To so predsodki, ki so sicer deloma umljivi, če pomislimo, da obstoji novi red šele trideset let in da je ta red skokoma, tako rekoč kar čez noč nastal. Polagoma bodo tudi ti predsodki izginili, novi narod bo upošteval nove razmere in zanamcem se bo gotovo bolje godilo, kot se godi nam. A tudi mi smo ljudje, tudi mi bi radi živeli, kakor živijo drugi, tudi mi bi radi imeli, kar nam pristoja in kar pošteno zaslužimo.

Da pa to dosežemo, moramo se tesno združiti ter vstrajno in dosledno zasledovati stavljenе si smotre, vsi moramo delati za vsacega, vsak za vse. —

Kdor hoče biti vesten učitelj, mora posvetiti vse svoje moči svojemu poklicu; v občevanju z mladino mora biti vedno vedrega duha in veselega srca. A tega ne more storiti oni, ki mora vsak vinar desetkrat obrniti, predno ga izda, ki si mora zraven svojega naporenega učiteljevanja iskati še postranskega zaslužka ter si ne more skoraj nikdar privoščiti duševnega krepila in razvedrila.

Kdor hoče vzgajati krepostne značaje, mora sam značajan biti, kajti česar sami nimamo, tudi drugim dati ne moremo. Značajji se pa ne krepijo v bedi in ne s strahovanjem, oni uspevajo temveč le tam, kjer so ljudje gmotno dobro podprti ter uživajo primerno svobodo in zaupanje.

Kdor naj druge uči, kdor naj drugim odmerja, katere in koliko znanosti si naj pridobi, mora sam dotične znanosti povsem obvladovati, poznati pa mora tudi temeljito pota, po kojih se iste znanosti mladini podajajo, poznati mora torej tudi pogoje, s katerimi se duševno življenje obuja in vrši. Kratko, učitelj mora biti v vseh predmetih mnogo bolj stro-

kovno in praktično naobražen, kokor je to pri sedanji uredbi učiteljske mogoče.

Da bomo torej mogli svojo nalogo vsestranski povoljno in uspešno izvrševati, moramo torej zahtevati:

1. Vsestransko strokovno in praktično naobrazbo.

2. našemu trudu in delu primerno plačilo in

3. uredjenje šolskih zakonov v tem smislu, da se nam zjamčijo državljanske pravice, koje uživajo drugi naobraženci.

Kakor rečeno, so to zahteve, ki izvirajo iz stvari same, to so pogoji, ki uspešno delovanje v šoli šele omogočijo, te zahteve so torej nekaj, kar bi nam morali sami od sebe dati oni činitelji, ki morajo skrbeti za dobro šolstvo.

Dokler se pa to ne zgodi, moramo mi vedno in vedno naglašati te zahteve, vedno in vedno moramo opozarjati na te nedostatke, ki tlačijo kakor mōra vse šolstvo. —

Morebiti se nam poreče, da so „merodajni“ s sedanjim našim delovanjem zadovoljni, da večina učiteljstva tudi v sedanjih razmerah svojo nalogo izvrstno vrši in da se le majhen odlomek učiteljstva odlikuje z malomarnostjo; — popolen pa itak ni noben stan —

Takšne izjave smo že slišali, niso nam nove, one nam le pričajo, kako nesebični so ti učitelji, ki tudi v tako neugodnih razmerah svojo nalogo vzgledno izvršujejo. Oni so podobni kapitanu, ki vztraja na svojem mestu, tudi če gleda v svoj prerani grob. Tudi marsikateri učitelj vidi zevati svoj zgodnji grob, a on se vlačí, ob palico naslonjen, v šolsko sobo, da vrši tam svojo sveto nalogo.

Take izjave so torej sicer častne za nas, a naših tirjatev ne izpodbijejo, one so nedostatne, ker ne povedo, kakšno bi lahko šolstvo v boljših razmerah bilo, pa tudi ne, s kolikimi osebnimi žrtvami se taki uspehi dosežejo. Pač pa govorijo za nas izpraznjena učiteljska mesta in prazna učiteljska; ona nam pa tudi pričajo, da že tudi drugi slojevi vedno bolj spoznavajo nedostatke v našem stanu.

Ne dajmo se torej motiti in ne odnehajmo od svojih zahtev. **To bodi glavna naloga naše organizacije.**

Denar in pa oblast sta pa dve stvari, kojih ne da nikdo rad iz rok. Koliko bojev so morali n. pr. plebejci v Rimu prebiti, predno so postali samostalni! In tudi nam se ni nadjati hitre zmage, tudi mi se bomo morali še dolgo boriti, predno bomo dosegli popoln uspeh. Boji pa zahtevajo mnogo čvrstih, vztrajnih in neustrašenih bojevnikov, in tudi za te bo morala skrbeti naša organizacija. Ona bo morala toraj netiti živo zavest stanovske celokupnosti, bodriti bo morala vsacega posebej in vse skupaj pa zvezativnepremagljivo krdelo, ki stopa vztrajno in dosledno proti svojemu cilju. **Čim več nas bo, tem hitreje bomo kaj dosegli.**

A mi slovenski učitelji imamo še posebno nalogo, mi moramo tudi izven šole delovati za napredek našega naroda. Kdor ne napreduje, zaostaja in kdor zaostaja, ga drugi pohodijo. Naš narod, kojega so različni narodi več stoletij zatirali, je zaostal nekoliko za drugimi kulturnimi narodi, a sedaj napreduje z dvakratno silo. In mi učitelji moramo mu poseči krepko pod rame, da postane kmalu istovreden in istopraven z drugimi narodi. Tudi tukaj čaka našo organizacijo širono polje naporenega dela. S tem delom pridobili si bomo pa tudi mnogo sobojevnikov, kajti kdor ljubi napredek, ne more zametavati šole in učiteljstva, temveč ju mora čislati in podpirati.

S svojo organizacijo zasledujemo torej mi učitelji popolnoma nesebične cilje, mi hočemo ustvariti le pogoje, ki omogočijo dobro šolstvo. Kdorkoli želi, da bi dobil in imel naš narod dobro šolstvo, kdorkoli želi, da bi naš narod napredoval in uspešno tekmoval z drugimi narodi, mora biti z nami, on mora našo organizacijo podpirati.

Kdor pa zasleduje v svojem delovanju sebične in strankarske namene, komur je na tem, da ostane narod še nadalje v temni nevednosti, on je proti nam. Proti nam so navadno vsi, „revni na duhu“ in tisti, ki hočejo, da bi se svet vrtil okolu njih in se ravnal po njihovih željah in migljajih. Tem seveda ne sodi, da bi postalo učiteljstvo samostalneje in vplivnejše, oni hočejo temveč, da bi ravno učiteljstvo bilo od njih odvisno, ker še vedno velja reklo: „Kdor ima šolo, ima oblast nad ljudstvom.“ Kdor pa hoče, da se svet okoli njega vrtil, mora imeti tudi mnogo oblasti.

Mi pa za svoj stan ne iščemo nikakršne posebne oblasti, nikakršnih posebnih pravic, mi ne želimo nad drugimi gospodovati, mi želimo le, da se kultura in napredek kolikor mogoče širita, da se nam da, kar zaslužimo in da o šoli in o nas razpravljajo in odločujejo le šolniki, ne pa vsi mogoči stanovi. Za temi cilji pač mora stremiti vsak vesten učitelj in vsak vesten učitelj moral bi pripomoči, da te smotre prej dosežemo. Kdor tega ne stori, ne pozna svoje naloge, ali je pa noče izvrševati, on ni učitelj, ampak k večjemu najemnik in koristolovec.

Naša organizacija torej ni politična, mi ne zasledujemo nikakršnih političnih ciljev, mi se nismo in se ne bomo nikdar nobeni politični stranki prodali, kakor to radi naglašajo naši nasprotniki, a v političnem boju vendar ne moremo podpirati onih ljudi, od katerih vemo, da so nasprotniki svobodne šole in svobodnega učiteljstva, ne moremo podpirati ljudi, ki se bojijo gmotno dobro podprtega učitelja. Mi moramo temveč podpirati one, ki odobrujejo naše stremljenje, one, ki pospešujejo širjenje kulture in napredka ter se ne bojijo sitega in svobodnega učitelja.

Ravno tako nima naša organizacija nič opraviti z vero. Ona ni nikaka verska, pa tudi ne protiverska bratovščina; mi ne kontrolujemo, kako izpolnjuje kedo svoje verske dolžnosti, a ga v tem tudi ne oviramo. Z nami se torej lahko bojuje tudi najpobožnejši tovariš, da, tudi vsak duhovnik, ako je le resnično vnet za širjenje prosvete med narodom.

A poglejmo sedaj, če imamo že organizacijo, ki bi mogla uspešno stremiti za označenimi cilji. Mirnim srcem moremo reči: „Da, imamo jo v naši dični „Zavezi.“

Ta naša organizacija je podobna mogočnemu drevesu, ki sega s svojimi koreninami — okrajnimi učiteljskimi družtvami — v vse slovenske pokrajine. Od tam dobiva krepilni sok, kojega vodi v svoja podjetja, posebno v svoje liste „Učiteljskega tovariša,“ „Popotnika,“ „Mladinsko knjižico“ i. d. Skrbimo torej mi vsi, da bo v naši organizaciji postalo tisto razmerje, ki vlada v delih „zdravega drevesa,“ kjer srkajo korenine krepilni sok, déblo ga odvaja svojim listom, ki ga pretvarjajo v redilno snov in ga pošiljajo vsem delom rastline. Kadar bo to razmerje med nami, bomo tudi močni in takrat bomo tudi dosegli smotre, katere sem spredaj označil.

Bog daj, da se to kmalo uresniči! (Ploskanje in odbravanje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz litijskega okraja. (Hospitacija v Litiji.) Z veseljem povdarjamo, da so se v našem okraju hospitacije do cela udomačile. Že lani se je obravnavalo lepo število tem in letos, toliko da se je pričelo šolsko leto, že smo imeli zanimivo predavanje v Litiji, ki je uspelo vrlo dobro. Referentinja g. Schottova je žela kar največje priznanje na izbornem predavanju. In to po pravici! Saj nam je pokazala v lepi temi ne le, kako je poučevati vobče v šoli, temveč seznanila nas je tudi praktičnim potom z novo, prekoristno Černivčevo metodo v računanju na nižji stopnji. Baš sedaj, ko se je uvedla omenjena metoda malone po vseh šolah, je bil ta nastop umesten in potreben, da učiteljstvo dejanski izpozna jednostavno, a vendar toli praktično pot, katero nam je začrtal prof. Črnivec, da dosežemo boljših uspehov v računstvu. — Udeležilo se je te hospitacije okoli trideset učitelje in učiteljev, nekaj jih je prišlo celo in krškega okraja poslušat to zanimivo predavanje. Navzoč je bil tudi naš, za šolo in napredek uneti ter obče priljubljeni nadzornik, gosp. Lud. Stiasny. Ob koncu hospitacije je še sam izpregovoril nekaj besed glede nove metode ter s tem pripomogel, da smo še bolj izpoznali nje važnost in pomen. Njegov predlog, da bi se pred zimo priredila še jedna hospitacija, smo veselo pozdravili. Sklenilo se je nato, da se ista priredi v Zagorju tekom novembra. Predavala naj bi se slovnična snov, kar je prevzel na splošno željo tovariš Levstik. A. J.

Iz litijsko-krškega okraja. (Konferenčno poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika Ljud. Stiasnega.) (Dalje.) Ta statistika kaže naše ljudsko šolstvo v kaj temni luči. Zato pa je slabo stanje ljudskega šolstva na Kranjskem prepričalo c. kr. deželni šolski svet, da se zamore razvijati kranjsko ljudsko šolstvo le, ako se učiteljstvo strogo ravna po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih. Katero stopinjo pa zavzema ljudsko šolstvo v tem okraju?

Da je v tem okraju le 21 rednih, a 8 zasilnih šol, je vsakemu znano. Razven tega pa tudi v rednih šolah obiskujejo samo na treh šolah v vseh razredih otroci celodnevno, a na šestih šolah pride celo v šolo radi oddaljenosti 285 učencev le dvakrat na teden. Normalno razvitih otrok pa je ostalo v tem okraju nič manj kakor 232 brez pouka. Toliko so jih namreč naznanila šolska vodstva. Da jih je mnogo več, razvidno je že iz tega, da je še sedaj v tem okraju nekoliko vasi, zaselj in sosesk, ki niso nikamor všolane in iz katerih otroci ne hodijo v šolo. Tako sem zasledil v bližini Litije, namreč v političnih občinah Litija in Šmartno, kar 18 vasi, zaselj in sosesk s 123 hišami in 633 prebivalci (po štetju leta 1890), ki niso bile nikamor všolane in iz katerih je le malo-kateri otrok obiskoval prostovoljno šolo v Litiji ali v Šmartnom. Vse te vasi, zaselja ali soseske so se v zadnjem času všolale v Litijo, oziroma v Šmartno. Je li so še druge vasi, zaselja oziroma soseske v tem okraju, ki niso nikamor všolane, pokazalo se bo šele, ko bo gotov natančen nov kataster.

Iz vsega tega je razvidno, da šolstvo litijskega okraja zavzema še zelo nizko stopinjo ter da bo potreba še mnogo intenzivnega dela, da se bo povzdignilo vsaj na ono stopinjo, kakor so sosedni okraji.

Postave, razpisi in odloki.

V letošnjem šolskem letu danih postav, razpisov in odlokov ne bom prečital, ker so se o njih vsa šolska vodstva

pismeno obvestila. Ponavljam pa še enkrat. Slabo stanje kranjskega šolstva zahteva, da se učiteljstvo strogo ravna po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih. O tem se moramo šolski nadzorniki v prvi vrsti prepričati. Osebito pa nam je gledati, da se učiteljstvo strogo ravna po urniku ter da ne teži po prostih urah, po prostih dnevih. Z znanim odlokom okrajnega šolskega sveta se je naročilo šolskim vodstvom, da morajo proste dneve kakor spoved itd. naravnost naznaniti okr. šolskemu nadzorniku. Na ta način so okrajni šolski nadzorniki hitreje obveščeni, razven tega pa je sedaj pregledno, koliko dni je prostih na kakšni šoli. Ta poročila se bodo namreč zbirala in koncem šolskega leta predložila s posebnim poročilom okrajnemu šolskemu svetu. Na ta način bodo pa prišli tudi na dan šolski voditelji, ki takih dnij kar nič ne naznanijo.

Vzgoja in vedenje učencev izven šole.

Po § 1. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869 ima ljudska šola nalogo, otroke npravno-pobožno vzgajati, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi v nadaljno izobraževanje za življenje in dajati jim pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani. Zato mora biti pouk na vseh stopinjah ljudske šole in pri vseh predmetih vzgojevalen.

Vzbujati in gojiti se mora pri mladini tudi zversko prepričanje, priliko za to nam daje posebno obravnavanje mnogih beril itd. Pred vsem se mora paziti, da ni molitev v šoli mehanična in monotonna, temveč, da se pri očenašu oziramo na odstavke. Tudi pozdrav „Hvaljen bodi Jezus Kristus“ se mora izrekati mirno in kratko.

Paziti se mora tudi vedno, kako se vede mladina zunaj šole. Osebito se mora skrbeti, da mladina ne pije žganja, da ne kadi, da ne trpinči živalij itd. Doseči pa mora tudi vsak učitelj, da se vede zunaj šole vljudno, dostojno. Po vedenju mladine zunaj šole sodi občinstvo največkrat šolo in učitelje in baš ne po krivici. Opozarjam v tem oziru na jako dober članek v letošnjem „Popotniku“ našega sotrudnika Matije Herica: „Kako je učitelju delovati v šoli, da se otroci tudi zunaj šole lepo in dostojno vedejo“.

Šolski obisk.

„Dober učitelj — dobra šola, dobra šola — dober obisk“, sme se povprečno trditi. Le žal, da so tudi v tem izjeme. Pač pa doseže vsak učitelj, ki se vestno pripravlja na svoj pouk, ki zna vzbuditi pri svojih učencih zanimanje do šole, ki si pridobi ljubezen svojih učencev, da oni ne ostanejo doma iz strahu pred učiteljem, temveč da oni celo prosijo svoje starše, da jih pustijo v šolo, boljši obisk pod enakimi razmerami, ko drug učitelj, ki se ne ozira na to.

Ker pa je šolski obisk na mnogih šolah v tem okraju jako slab, ker so nekateri učitelji premehki napram staršem, ki pošiljajo svoje otroke zanikerno v šolo, ker krajni šolski sveti večinoma ne izpolnujejo svoje dolžnosti ter stavijo le redkokrat nasvete, da naj se kaznujejo starši, javljam, da prevzamem v prihodnjem šolskem letu, dasiravno sem preobložen z drugim delom, predpisovanje kazni radi šolskih zamud sam. Da je naš okraj v tem oziru zdatno zboljšanja nujno potreben, je jasno, zato se morajo poprijeti tega vprašanja ne samo vsa šolska vodstva, temveč tudi vsi razredni učitelji [z vso vnemo. Zdatna podpora od okrajnega šolskega sveta vam je zagotovljena. S tem pa, da prevzamem to delo, pa bodem tudi strogo pazil, da ne bo vladala na kakšni šoli v tem oziru nemarnost. Z znanim odlokom je ukazal naš okrajni šolski svet, da morajo predložiti krajni

šolski sveti od okrajnega šolskega sveta razsojene zaznamke šolskih zamud dotičnim šolskim vodstvom. Na večrazrednicah morajo šolski voditelji dati v pregled te razsojene zaznamke vsem razrednim učiteljem, da zamorejo zabeležiti v razrednici kolikrat je bil dotični učenec, oziroma njegovi roditelji naznanjen, posvarjen ali kaznovan. Primerjaje te zaznamke z razrednico, prepričal se bom takoj pri nadzorvanju, v koliki meri stori vsak učitelj v tem oziru svojo dolžnost.

Pred vsem pa mora biti razrednica pregledno sestavljena. Na šolah, kjer obiskujejo učenci šolo radi oddaljenosti le dvakrat ali trikrat na teden, naj se ti učenci v razrednici in v katalogu posebej zabeležijo. Spredej pri pregledu v razrednici naj se števílo učencev, ki so oddaljeni nad 1 uro, zapiše z rdečo tinto. Učenci, ki ne vživajo nobene olajšave, a so oddaljeni nad 1 uro do šole ali ki imajo zelo slabo pot do šole, naj se v razrednici podčrtajo z rdečo tinto. Zadaž v razrednici za skupnim številom nenavzočih učencev, naj se zabeleži kratko vzrok, zakaj je ta ali oni dan manjkalo mnogo učencev, n. pr. sneg, naliv itd.

Pretiranost ni nikjer na mestu, najmanj tu. Ako n. pr. reven učenec v slabem vremenu ne more v šolo, ker nima čevljev, potem je samoumevno, da se mu to oprostí. Nasprotno pa se zopet ne sme preveč ozirati na siromaštvo našega naroda, ki se mnogokrat slika v temnejši luči kakor je. Predno pa učitelj naznani katerega učenca, bolje dotične roditelje, radi zanikernega obiska, prepričati se mora popred, zakaj dotični učenec ni prišel v šolo. To se prav lahko zgodi po součencih. Ako domneva učitelj, da je ostal učenec neopravičeno iz šole, ali ako ne more zvedeti, zakaj ni prišel v šolo, vpraša naj pismeno dotične starše, zakaj se je to zgodilo. Za to se dobijo že tiskovine, ki so se v mnogih krajih prav dobro obnesle.

(Dalje.)

Štajersko.

Odgovor na dopis „Iz Ptujске okolice.“ Strast ni nikjer dobra. Nekaj takega je tudi v omenjenem dopisu. G. K. je hitro pobral vrstice v mojem poročilu, tičoče se njegovega referata ter jih po svoje zasukal. V poročilu se nikjer ne omenja, da je g. K. kriv, da vprašanje o računstvu še ni za zdaj zrelo, kakor je to g. K. zasukal. Da pa vprašanje še zares ni zrelo, to tudi g. K. v svojem pojasnilu pripoznava, ko trdi, da se naj takoj uvedejo v ljudske šole Kraus-Habernalove in Černivčeve računice. (Pri konferenci je g. K. omenil še več računíc, katere so vse boljše kot Močnikove.) Po mojem mnenju bo to vprašanje zrelo takrat, kadar se bode reklo: ta računica je najboljša, naj se uvede v vse naše šole Sicer bi imela pa vsaka šola druge računice, kar pa po mojem „nazadnjaškem“ mnenju ne bi bilo dobro. Torej najprvo poskušati, potem še-le uvesti, in takrat bo to vprašanje zrelo. Računíc je sedaj mnogo izšlo, ki so pa različne vrednosti. Če pa kedo malo drugače misli, kakor g. K., ni še menda nazadnjak, kakor trdi g. K. *Poročevalec o konferenci.*

Pomanjkanje učiteljev na Štajerskem je od leta do leta občutnejše in če se od merodajne strani temu nedostatku kmalu ne odpomore, prišli bomo v kratkem času do tega, da niti za voditeljska mesta ne bo moških učnih oseb. *) Na šestrazrednici pri Sv. Marjeti niže Ptuja bo delovalo v prihodnjem šolskem letu pet učiteljic, na štirirazrednici pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah pa tri. Naše moško učiteljišče v Mariboru nam ne daje skoro nikakega naraščaja več, ker po dovršenem zrelostnem izpitu zbeže kandidati k železnici, pošti in davkariji, ali se pa kot rezervni častniki dadó akti-

*) Tudi na Kranjskem je že tako. *Ured.*

virati. Če bo šlo tako dalje, morala bo ta šola izpremeniti svoje ime ter se imenovati „pripravnica za poštne in železniške uradnike.“ To žalostno prikazen bi morale vendar dežele in država korenito premisliti ter jo brez odloga odpraviti, toda ne s snovanjem ženskega učiteljišča v Mariboru, ampak je edina in popolnoma zanesljiva pomoč: uravnavava učiteljskih plač po plačah državnih uradnikov treh oz. štirih najnižjih činovnih razredov.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč.“

Takoj po glavni skupščini „Zaveze“ je zborovalo z „Zavezo“ združeno podporno društvo „Jubilejska samopomoč“. Društveni načelnik, g. nadučitelj Fr. Ks. Trošt, nam je podal o tem društvu tako-le poročilo:

Slavni zbor!

Bodite mi presrečno pozdravljeni, dragi tovariši, gospe in gospodične tovarišice!

V kratkih potezah Vam podajam delovanje našega društva „Jub. samopomoč“ v pretekli tretji dobi obstanka.

Pri lanskem zborovanju smo izpremenili pravila, katera je visoka c. kr. vlada potrdila. Naša nada se, žalibog, ni spolnila, kakor smo upali, da bode pristopilo več tovarišev v krog našega društva, premalo je agitacije za to korenito društvo. Delajte po svojih močeh, in nabirajte udov, da se bode njih število pomnožilo.

Pristopili sta dve gospici v društvo, a prostovoljno je izstopil en ud, tako da nas je sedaj 173. Nemila smrt nam je vgrabila enega člana, preminula je koncem junija l. 1901 učiteljeva udova gospa Kovačič v sv. Marjeti ob Pesnici. — Bodi ji blag spomin!

Društvo je imelo v zadnji poslovni dobi

dohodke 1441 K 20 h

in stroške 926 K 37 h

preostanka v blagajni 514 K 83 h

Stanje premoženja je sledeče:

V mestni hranilnici v Ljubljani

je vloženih 1700 K 40 h

v poštne hranilnici je 487 K 75 h

in v gotovini 27 K 08 h

torej skupno 2115 K 23 h

V odboru, ki ste ga volili v Mariboru, in kateremu z današnjim dnevom poteče poslovna doba, so poleg mene še tovariši: Jakob Dimnik, Engelbert Gangl, Juraj Režek in Albert Sič. Kot preglednika računov sta bila Leopold Armič in Maks Josin.

To je moje kratko poročilo, ki si ga izvolite vzeti na znanje z opazko, da so vsi člani poravnali društvene zaveznosti, in prosim iste, da tudi v bodoče storé redno svojo dolžnost, ko hitro se jim razpošljejo poštne položnice, ker to olajša delo in redno poslovanje, pa tudi se ognemo nadležnih opominov. Red mora biti povsod, osobito pa pri našem društvu, ki je tako rekoč denarno društvo.

Na Igu pri Ljubljani, 12. avgusta 1902.

Trošt, predsednik.

Računi so se odobrili, odbor je bil izvoljen zopet stari in sicer: Fran Ks. Trošt predsednik in blagajnik, Jakob Dimnik podpredsednik, Engelbert Gangl tajnik, Juraj Režek in Albert Sič odbornika. Pregledniki računov: Luka Jelenc, Leop. Armič in Maks Josin.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 6. novembra t. l. dopoldne ob pol 11. uri v okoliški šoli in ne ob 11. uri, kakor je bilo v zadnji številki tega lista pomotno navedno.

Učitelj in učiteljice mariborske okolice bodo zborovali 6. dne m. novembra t. l. Začetek zborovanja ob 10 uri v Leitersberg-krčevinski šoli. Dnevni red 1. Zapisnik; 2. Dopisi; 3. Predavanje: „Veljava in važnost nazoril sploh.“ — 4. „Duševno-stanovska ednota učiteljev je temelj njihove gospodarske edinstvenosti“ (Požegar). 5. Predlogi-nasveti Na obilno udeležbo vabi tač. predsednik Požegar.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 9. listopada ob desetih dopoldne v Šmarji pri Jelšah po zadnjič določenem sporedu. Posebno važen je tudi dopis „Lehrerbunda“, o kojem se bo takrat razgovarjalo. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 30. vinotoka ob 2. uri popoldne na Gomilskem po sledečem sporedu: a.) Zapisnik zadnjega zborovanja in dopisi. b.) Poročilo o zadnji skupščini „Zaveze“ v Trstu (g. Kramar). c.) Česa treba, da bode šolstvo našega okraja tudi v prihodnje vrlo napredovalo [nadaljevanje] (J. Zotter). d.) Nasveti. K obilni udeležbi vabi — odbor.

Sevniško-brežiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 16. novembra t. l. v šoli na Vidmu. Pričetek ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1.) Zapisnik zadnjega zborovanja. 2.) Društvene zadeve. 3.) Poročila o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze.“ 4.) O nabiranju bajeslovne in zgodovinske snovi za domovinoslovni pouk. 5.) Želje in nasveti. Tovariši (ice)! To bode zadnje zborovanje v tekočem — 30. — društvenem letu. Pridite torej vsi stari in zvesti društveniki ter pripeljite s seboj tudi mlajše, na novo v našem okraju nameščene, tovariše (ice), da stopijo tudi v naš krog!

Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima svoje redno zborovanje v nedeljo, dne 2. novembra t. l., ob polu 11. uri dopoldne v prostorih okoliške deške šole v Celju. — Vsi p. n. predsedniki, oz. njih namestniki slov. učit. društev na Sp. Štajarskem se vljudno vabijo, da sigurno pridejo v nedeljo, dne 2. novembra t. l., ob 3. uri popoldne v okoliško deško šolo v Celju v svrhu osnovitve „Zveze slov. štajarskih učiteljev in učiteljic“.

Načelnništvo „Centralnega odbora sl. štajarskih učit. društev“.

Konjiško učit. društvo zboruje v četrtek, dne 6. novembra t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v slov. šoli v Konjicah po nastopnem vspredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Poročilo o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze“. (Poroča g. L. Serajnik ml.) 3. Poročilo g. tajnika o minulem društvenem letu. 4. Poročilo gdč. blagajničarke. 5. Volitev društvenega odbora za l. 1903. 6. Določitev društvenega prispevka. 7. Vprašalna skrinjica. 8. Druge društvene zadeve in nasveti. Na polnoštevilno udeležbo vabi vljudno Josip Čeh, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ ima v svoji 10 št. sledečo vsebino: 1. H. Schreiner: Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovnih proces učenja. 2. Dr. Fran Ilešič: Statistična ocena dobrih in zlih vplivov učiteljev na učence. 3. M. Heric: Kako se naj izvršujejo naloge iz geometrijskega oblikoslovja na višji stopnji naših ljudskih šol. 4. A. Pesek: Darwinizem in vzgoja. 5. J. L.: Nekaj o zasebnem pouku aristokratske mladine. 6. Razgled. Listek 317. — Pedagogiški paberki 318. — Kronika.

Novo učilo. Tukajšnji slikar V. Novak, stanujoč na Bregu šte. 16, je izdelal po načrtu in navodilu c. kr. okr. šolskega nadzornika g. A. Maierja diagrame metulja in hrošča in sicer z zgornje in spodnje strani. Na teh slikah vidi otrok razločno oči, tipalnice, krila, noge in druge dele metulja in hrošča. To najnovejše, v istini zelo praktično učilo priporočamo kar najtopleje šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom. Naroča se pri zgoraj imenovanem slikarju.

Slika dr. Frana Prešerna. Ravnokar začela je založništvo te slike našega pesnika-velikana z razpošiljanjem iste. Slika, ki je umetniško dovršena, je napravil gospod Alojzij Šubic, akademičen slikar v Celju, po edinem pravem originalu, ki je sedaj v posesti gospoda ravnatelja Leveca v Ljubljani. Slika razstavljen je v izložbi trgovine gosp. Drag. Hribarja v Celju. Z okvirjem vred stane ista 40 K (na obroke 50 K) ter se dobi pri založništvu te slike dr. Frana Prešerna v Celju, kamor je nasloviti tudi vsa naročila. Opozorjamo p. n. občinstvo, naj pridno seže po tej res krasni podobi, ki bi ne smela manjkati v hiši nobenega zavednega Slovenca.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Vsebinska III. in IV. zvezka je-ta le: 1. Tapferkeitszeugniss zweier Krainer, von Fr. Komatar. 1. Ueber die geographische Verbreitung von Daphne Blagayana Freyer, von prof. Alfons Paulin. 3. Die Territorialeinleitung der Illyrischen Provinz Krain unter französischer Verwaltung, von Dr. Seraphine Puchleitner. Kleine Mittheilungen: Grabdenkmale in der Kirche zu Poganitz bei Rudolfswert, von Konrad Črnologar. Ein Beitrag zur Geschichte der einstigen italienischen Oper in Laibach, von Konrad Črnologar. Aus der Bibliothek in Weissenstein, von Konrad Črnologar.

Zakon, veljaven za vojvodino Kranjsko z dne 30. julija 1900 (učiteljski pokojninski zakon) je izšel v A. Kleinovi tiskarni. Cena broširanemu izvodu je samo 20 h.

Določbe glede odvrčanja jetike. Odlok c. kr. ministrskega predsednika. Tudi ta brošura se dobiva v Kleinovi tiskarni po 10 h.

Vestnik.

Ošobne vesti. Nadučitelj v Makolah je postal učitelj Martin Šamperl iz Črešnjevca, pri Sv. Venčeslavu pri Slov. Bistrici ondotni šolski vodja Ivan Pouh, v Dobovi pri Brežicah Simon Gajšek, nadučitelj v Bučah. Učitelj-voditelj v Žusemu pri Šmarju je postal učitelj Ljudvik Ulčar iz Kobilje glave pri Sežani, v Breznem pri Marenbergu učitelj Josip Hernalaus iz Selnice. Stalni učitelji ozir. učiteljice so postali: v Poljčanah Ivan Polak iz Hrastnika, pri Sv. Jurju v Slov. gor. Ljudvik Šijanec od Sv. Marjete pri Ptuj, potem začasni učiteljici Marija Jeran in Antonija Boben istotam, na Sladki gori pa ondotni začasni učiteljici Angela Jaklič in Ljudmila Fink-Koklič. V stalni pokoj sta šli učiteljici Marija Iglar v Loki pri Zidanem mostu in Viljemina Rischer v Studencih pri Mariboru.

Hospitacija. Učiteljsvo ljubljanskih ljudskih šol je imelo dne 23. oktobra letošnjo prvo hospitacijo v I. razredu na II. mestni šoli. Nastopil je g. učitelj P. Gorjup ter obravnaval na podstavi Črnivčeve računice število 6. Po kratki debati, v katero so posegli gg. nadzornik, Dimnik in Marolt, se je v obče povdarjalo, da je gospod predavatelj svojo nalogo prav dobro izvršil. Prihodnji mesec bo nastopil g. učitelj I. Bernot, meseca decembra pa g. Fr. Gärtner. Prve letošnje hospitacije se je vdeležilo ljubljansko učiteljsvo polnoštevilo, kar kaže, da teži ljubljansko učiteljsvo po napredku in izboljšanju ljudskega šolstva, in to nas veseli.

Deželna učiteljska konferenca. V odbor za to konferenco, ki bo prihodnje leto, so izvoljeni: Gospod Ivan Bernot v Ljubljani, gospod Karol Česnik v Knežaku, g. Fr. Gärtner v Ljubljani, g. Fr. Gregorač v Dolnji vasi, g. Jos. Gregorin v Črnučah, g. Luka Jelenc v Ljubljani, ravnatelj g. Fr. Levec v Ljubljani, gđe. Albina Sark v Novem mestu, g. Ivan Šega v Sp. Logatecu, g. Ivan Toman v Moravčah, gosp. Jos. Zajec v Vel. Gabru in g. Valentin Zavrl v Begunjah.

Gonjo proti „Popotniku“ so iznova uprizorili kranjski klerikalci. Prišel je gospod tehant iz Kranja pri seji krajnega šolskega sveta; obljubil je tudi, da stori potrebne korake v tem oziru pri višjih šolskih oblastvih. Seveda, novo leto se bliža in klerikalci bodo bobnali proti vsem naprednim listom. Mi pa pravimo: naj ne bo z novim letom nobene šole, da bi ne bila naročena na „Popotnik“ in tudi ne napredne učiteljice in naprednega učitelja, kateri bi ne bil naročnik „Tovarišev.“ Istotako moramo podpirati tudi „Zvonček“.

Učiteljske spremembe v krškem okraju so bile v zadnjih mesecih kaj živahne. V stalni pokoj sta stopila nadučitelja Francišek Fabjančič iz Bučke in Francišek Lavrič iz Škocijana, a premeščeni so bili nadučitelji: Jernej Ravnikar iz Mokronoga v Trnovo, Ivan Bernot iz Velike Doline v Ljubljano in Jakob Cepuder iz Studenca v Hrušico ter provizorična učitelja Francišek Petrič iz Leskoveca v Strugo in Vincenc Zahrastnik iz Dobovca v Šiško. Razven tega se je odpovedala svoji službi v Sv. Križu pri Kostanjevi učiteljica Pavla Tavčar ter so se otvorila z začetkom tega šolskega leta štiri nova učna mesta. Nadučiteljem sta bila imenovana dosedanja učitelja Vinko Berce v Sv. Janžu in Francišek Škulj v Tržišču, definitivnim učiteljicam pa Ana Kopač iz Božjakova za Sv. Janž, Angela Bavdek iz Dragatuša za Leskovec, Ljudmila Črne iz Starega trga za Rako, Grbajs Marija, bivša učiteljica v Sv. Križu na Štajerskem za Tržišče in Ivana Simončič iz Dobrave pri Zasipu za Sv. Rupert. Provizorično nameščeni pa so bili Ana Fabijan iz Radovice za Bučko in Alojzij Pleskovič iz Bušeče vasi za Škocijan ter Peter Jankovič iz Ljubljane za Vel. Dolino, razven tega tudi še učiteljski kandidatje, oziroma učiteljske kandidatnje: Jožef Ambrožič iz Poljan za Bušečo vas, Andrej Škulj iz Griča za Sv. Janž, Anton Kadunec iz Čermošnjice za Sv. Jernej, Matija Pelko iz Tržišča za Studenec, Marija Gasperin iz Starega trga za Sv. Križ, Jadviga Schott za Mokronog, a obolelo učiteljico Avgusto Kolnik suplira Gabrijela Šimenc. V Bransko-Kalu je nameščen suplent Vincenc Jurman, v Dobovcu Jožef Poljanec ter v Hrvaškem brodu Karol Krištof. Zadnji je star nič manj kakor 72 let — znak, kako veliko je pomanjkanje učiteljev v zadnjem času. Da je to vprašanje postalo res pereče, razvidno je že iz tega, da službuje v krškem okraju sedaj 37 učiteljic a le 33 učiteljev, vštveši 3 suplente. Celo na šestih večrazrednicah so učiteljice provizorične voditeljice.

Učiteljske izpremembe v postojnskem in logaškem okraju. Gđe. Viktorija Juvančič, učiteljica v Postojni, se je odpovedala službi; G. Martin Žarnik, nadučitelj v Trnovem, je šel v pokoj; g. Franc Ivanec, nadučitelj v Senožečah, je premeščen kot učitelj v Kranj; g. Jernej Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu, je premeščen v Trnovo; g. Anton Bezeg, nadučitelj v Banjaloki, je šel za učitelja na Goče; g. Franc Punčah, učitelj v Vipavi, je začasni šolski voditelj dvo-razrednice v Vrhpolji; gđe. Ivana Prešern, zač. učiteljica na Planini, je v enaki lastnosti premeščena v Vrhpolje; g. Franc Mercina, učitelj na Gočah, je premeščen v Senožeče ter je tam začasni šolski voditelj. Kot začasni učitelji ozir. učiteljice so nameščeni kandidatje: g. Fortunat Lampret, in g. Franc Silvester (pom. učitelj) v Postojni; g. Josip Lipovec v Bahovji, mesto učitelja g. Antona Turka, ki je bil premeščen v Orehek; g. Franc Zrimšek v Trnvi, mesto učitelja g. Josipa Čopa, ki je šel v pokoj; gđe. Franciška Valenčič v Knežaku (za vsopredni razred); gđe. Štefanija Kokalj v Košani (za novoustanovljeni 3. razred); gđe. Katarina Valenčič na Premu; g. Franc Grum v Vipavi (pom. učitelj.); g. Franc Mušer v Senožečah (pom. učitelj.); gđe. Ludmila Bukovic, učiteljici v Postojni, je začasno izročeno šolsko vodstvo na Planini; gđe. Roza Jelenc v Št. Petru; gđe. Leopoldina Rant v Starem Trgu pri Ložu mesto učiteljice Ludmile Černe, ki je bila imenovana za stalno učiteljico na Raki. gđe. Berta Rössmann v Starem Trgu (pom. učiteljica); g. Rafael Gostiša v Idriji; gđe. Davorina Lapajne v Idriji (suplentinja); gđe. Marija Močnik v Žireh (pom. učiteljica); gđe. Matilda Poženel v Črnem Vrhu; gđe. Marija Krall pri Sv. Vidu mesto učiteljice Apolonije Dolinšek, ki je šla v pokoj; gđe. Alojzija Delak, učiteljica na Premu, je premeščena v gor. Logatec.

Iz litijskega okraja. Za Kolovrat je bila imenovana učiteljska kandidatinja Marija Levec iz Črnega vrha, za Krko pa Ljudmila Mazgon iz Ljubljane,

Trpinčenje v samostanski šoli. Državno pravdnštvo je postavilo nunsko šolo Notre-Dame de Charite v Toursu pod policijsko nadzorstvo. V tem zavodu so uganjale pobožne nune naravnost bestialne surovosti napram učenkam, ki spominjajo na srednjeveške torture. Učni uspehi so se že dalje časa kazali najslabši, zato pa so bile gojenke — tudi 7 in

8 letne — brezprimerno preobložene s telesnim delom. Vstajati so morale ob 5. uri zjutraj ter opravljati razne posle do 9. zvečer. Izmed nečloveških kaznij, ki so jih dajale nune tudi za najmanjše prestopke, našteva državno pravdnitvo: 1. Križanje z jezikom. Kaznovana učenka se mora vleči na trebuh ter delati z jezikom križe po tleh. Nekateri so morale do sto takih križev napraviti. Ena nuna pusti to kaznen redno izvrševati na — stranišču. 2. Kazen z vedrom. „Mati“ Marija ljubi to kaznen. Kaznovani potisne glavo v vedro mrzle vode ter jo tako dolgo tišči, da se začuje opasno grgranje. 3. Prisilni jopič morajo nositi nekatere učenke po 14 dni. Tudi pri obedu jim ga ne odvzamejo, temuč morajo revice jesti po živalsko z ustni iz krožnika. 4. Temnica. 5. Klet, ki je vlažna, služi tudi za zapor. Jeđi se jim spuščajo skozi majhno okence, štiri metre nad tlami. 6. Mrtvašnica je majhen, temen podzemski prostor, kjer polagajo na slamnico samostanske mrliče. Tu sem tudi zapirajo učenke ter morajo celo noč spati na isti slamnici, na kateri leže mrtveci. 7. Striženje las je tudi kaj priljubljena kaznen pobožnim sestram, ker te lase prodajajo lasularju. Čisto čistrižena dekleta oblečejo v cunje ter jim pritrdijo na prsi pleča zasmehovalne napise. Potem je še pršna kaznen, ko se izlije čez kaznovanko vedro mrzle vode ter moli „križev pot“. Posebno ta zadnja kaznen mora umoriti v mladi duši vsako versko ljubav in sramežljivost. Kaznovano oblečejo v cunje ter ji denejo na glavo trnjevenec. Tako mora bosonoga hoditi okoli samostanske kapele ter pred vsako postajo na obrazu ležé z razprostrtimi rokami moliti. Ko so vrne v samostan, mora vsem tovarišicam poljubiti noge.

Deželnozborske volitve na Štajerskem. Te volitve so že razpisane, in sicer bodo volile kmečke občine 4. novembra; mesta, trgi in trgovinske obrtne zbornice dne 7., veleposestvo pa 11. novembra.

Japonci in njih sanje. Tudi Japonci so mnenja, da sanje nekaj pomenjajo, a oni so vedno logični. Ako se mlademu Japoncu sanja, da je bil v družbi žensk, tedaj se pravi, da bo imel denarne izgube; kopelj pomenja prehlajenje, slaba družba bolezen, sestanek z inozemci škodo itd.

Listnica upravnitva.

Naročnike, kateri so še kaj na dolgu, prosimo, da čim preje poravnajo svoj dolg.

Listnica urednitva.

Gosp. I. U. pri Sv. L.: Res je tako! Bržkone že prihodnjič! Le še večkrat se oglasite s takimi članki, da se učiteljstvo zdravi in vspodbuja na delo. Pozdrav!

Pretužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, tovarišem in prijateljem, da je Vsemogočni izvolil našo prisrčno ljubljeno hčerko, oziroma sestrico

Danico

v nežni mladosti 22 mesecev med svoje angeljce poklicati.

Staritrg, dne 25. oktobra 1902.

Ferdo in Marija Wigele
roditelja.

Mimica
sestrica.

Nandek in Milanček
brata.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Zl. 1037.

Kranjsko.

An der zweiklassigen Volksschule in Ratschach gelangt die zweite Lehrstelle mit den gesetzmässigen Bezügen zur definitiven Besetzung.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 15. November 1902 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat, Radmannsdorf, am 12. Oktober 1902.

Št. 1934.

V šolskem okraju Krškem popolniti je definitivno sledeče učiteljske službe z zakonitimi dohodki:

- 1.) služba nadučitelja na štirirazrednici v Mokronogu;
- 2.) služba nadučitelja na trirazrednici v Veliki Dolini;
- 3.) služba nadučitelja in služba učitelja na trirazrednici v Škocjanu;
- 4.) služba nadučitelja na dvorazrednici na Bučki;
- 5.) služba nadučitelja na dvorazrednici na Studencu.

Pravilno opremljene prošnje vlagati je predpisanim potom tu sem do 25. novembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 19. oktobra 1902.

Št. 516.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri Kapeli je učiteljsko mesto z dohodki po III. krajnem razredu do velike noči 1903 stalno, oziroma tudi začasno namestiti.

Redno opremljene prošnje prositeljev moškega spola naj se vložijo do 15. decembra t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Gornji Radgoni, dne 26. oktobra 1902.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
4. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
5. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
6. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
7. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
8. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani,
9. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
10. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
11. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
12. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
13. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Narcónino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, 1/8 strani 16 K, 1/4 strani 10 K, 1/8 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Národna tiskarna“ v Ljubljani.